

מפת הפערים: ת"א מתבססת על ארנונה, רו"חות ואגרות - דימונה תלויה בממשלה

פארק ברעננה צילום: אלון רון

אשפה בטירה צילום: אלכס ליבק

מצבן הפיננסי של הרשויות המקומיות השתפר לעומת 2010, אך יותר משליש מהן עדיין נמצאות בגירעון תקציבי • רוב הרשויות הגדולות באזור המרכז סיימו את 2011 בעודף • 40% מהמועסקים משתכרים מתחת לשכר מינימום • יו"ר מרכז השלטון המקומי שלמה בוחבוט: "השלטון המקומי מתייעל ומנהל את תקציביו בחוכמה"

ליאור דטל

«מצבן הפיננסי של רוב הרשויות המקומיות בירושל, או סבל מניהול כושל במיוחד. מספר הרשויות הגירעוניות הצטמצם ב-2011, לאחר שרשויות רבות התייעלו ואייזנו את תקציבן - כך מראים נתונים שפירסמה אתמול הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס).

עם זאת, הגירעון המצטבר של הרשויות המקומיות ב-2011 נותר גדול והסתכם ביותר מ-4 מיליארד שקל. ביותר משליש מהרשויות המ"קומיות (88) נרשם גירעון תקציבי, לעומת 103 רשויות ב-2010. הגירעון בתקציב כל הרשויות הסתכם ב-132 מיליון שקל, ירידה ריאלי של 14% לעומת 2010. למרות זאת, כדי להפחית את הגירעון, הרשויות נוהגות ליטול הלוואות. בניכוי ההלוואות, הסתכם הגירעון השנתי שלהן ב-362.5 מיליון שקל.

הוצאות הרשויות המקומיות ב-2011 הסתכמו ב-45.8 מיליארד שקל, עלייה ריאלי של 0.8% לעומת 2010, והכנסותיהן הסתכמו ב-45.6 מיליארד שקל. הכנסות הרשויות המקומיות ב-2011 היו 45.6 מיליארד שקל, עלייה ריאלי של 0.9% לאחר ירידה של כ-2% בין 2009 ל-2010. ביותר ממחצית הר-

שויות (102 מתוך 201) חלה ירידה ריאלי בהכנסות. הירידה החדה ביותר היתה בעכו, שהכנסותיה הצטמצמו ב-28.2%, הכנסות נצרת ירדו ב-9.1% ושל כפר קאסם ב-9%. 15 רשויות מקומיות - ובהן תל אביב-יפו, הרצליה, רעננה, חיפה ובאר שבע - מוגדרות "עצמאיות", כלומר רוב תקציבן מבוסס על הכנסות עצמיות והן אינן מקבלות מע"נקי איזון מהמדינה, שנועדו לסיוע בשמירה על איזון תקציבי הדרוש לסיפוק שירותים לתושבים. שאר הרשויות המקומיות תלויות במידה ניכרת בממשלה.

כך, הממשלה השתתפה רק בכ-10% מתקציבה של תל אביב וב-25% מתקציבה של חיפה וירי-שלים. לעומת זאת, מקורם של 40% מהכנסותיהן של דימונה, אריאל, שדרות ובני ברק היו הממשלה, וכך גם 45% מהכנסות טירה ואלעד.

על ארנונה, אגרות ותשלומים. אלה היו 65.1% מהתקציב הרגיל (לא כולל תקציב פיתוח) של הרשויות המקומיות, נמוך במעט מ-65.6% ב-2010. הרשויות שבהן שיעור ההכנסות העצמיות מהתקציב הרגיל הוא הגבוה ביותר הן רשויות מבוססות, או אלה שבהן קיימת פעילות מסחרית ואזורי תעשייה ומסחר מבוקשים. בתל אביב-יפו, למשל, ההכנסות העצמיות היו

87.8% מסך ההכנסות, ביהוד 86.2% ובקריית ביאליק 85.9%, בעוד שב-רהט הן היו 22.4% ובאום אל-פחם 30.3% מהכנסות העירייה. ההכנסות של הרשויות המקומיות מארנונה היו כ-65% מסך הכנסות הרשויות המקומיות ב-2011, אבל הארנונה למגורים היתה נמוכה בהרבה. הכנסות הארנונה למגורים בתל אביב-יפו היו 14% מההכנסות, בירושלים 16% ובחיפה 15%.

רוב הרשויות הגדולות באזור המרכז סיימו את 2011 עם עודף תקציבי. תל אביב-יפו היתה עם עודף של כ-14 מיליון שקל, ירושלים עם 4 מיליון שקל ובאר שבע עם עודף של 1.7 מיליון שקל. רמת גן גם סיימה את 2011 עם עודף תקציבי של 32.4 מיליון שקל, ראשון לציון עם 23.3 מיליון שקל והרצליה בעודף של 17 מיליון שקל. לראשון לציון נותר גם עודף מצטבר של 80.6 מיליון שקל ולהרצליה עודף מצטבר של כ-60 מיליון שקל.

מנגד, דימונה סיימה את 2011 בגירעון של כ-14 מיליון שקל (בניכוי הלוואות) וגירעון מצטבר של 28.7 מיליון שקל, שדרות בני-רעון של 31.5 מיליון שקל וגירעון מצטבר של כ-68 מיליון שקל, ואילו חדרה סיימה את 2011 עם גירעון של 10 מיליון שקל וגירעון מצטבר של 93.2 מיליון שקל. גם בתים

היתה בגירעון בסוף 2011 - 68.5 מיליון שקל וגירעון מצטבר של 94.1 מיליון שקל. לאילת גירעון שנתי של 13.1 מיליון שקל וגירעון מצטבר של 70.2 מיליון שקל. לתל אביב-יפו גירעון מצטבר של 515.9 מיליון שקל, נכון ל-2011, ולירושלים גירעון מצטבר של 273.5 מיליון שקל. לפתח תקוה גירעון מצטבר של 177.5 מיליון שקל ולבאר שבע גירעון מצטבר של 157 מיליון שקל.

לפי הלמ"ס, שיעור ההוצאה הגבוה ביותר ברשויות המקומיות מופנה לעלות העבודה בתחומים שונים, שהיווה 38% מההוצאות. הסעיף הבא בגודלו הוא חינוך (30%) ואחר כך רווחה (12%). כ-6% מתקציבי הרשויות המקומיות מופנים לפירעון הלוואות.

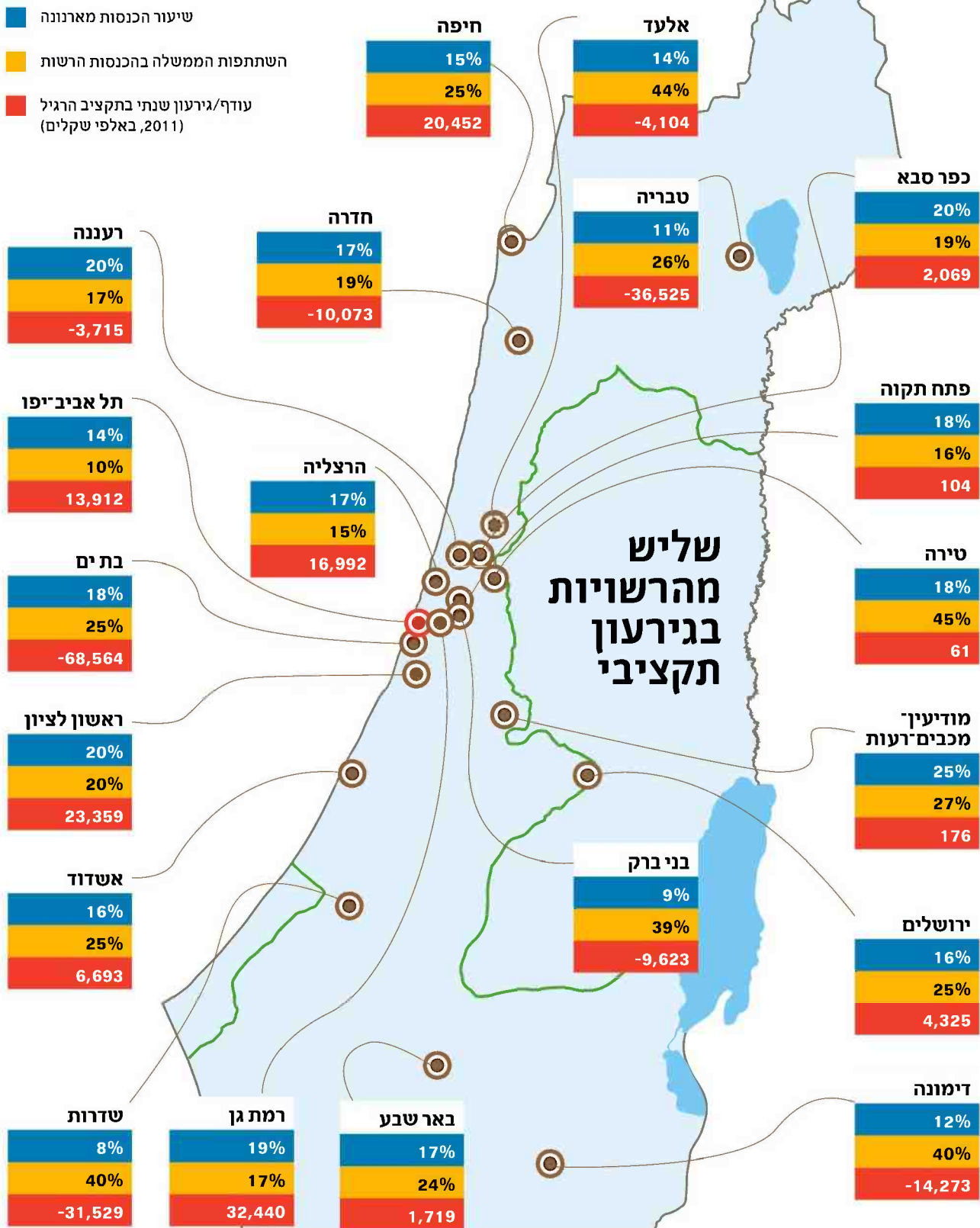
ניתוח הנתונים מראה מאפיינים נוספים על התושבים ברשויות המקומיות. כך למשל, ברשויות המבוססות יותר כלי הרכב של התושבים חרשים יותר, הם מייצרים הרבה יותר זבל וצורכים יותר מים מאשר ברשויות הלא מבוססות.

כמות הפסולת הגבוהה ביותר נרשמה באילת (3.3 ק"ג לנפש ביום), ברמת השרון ובתל אביב-יפו (2.7), בהרצליה (2.4) ובטבריה (2.2). בראשון לציון, חדרה, רעננה וחולון סילקו התושבים קצת פחות

מ-2 ק"ג פסולת ביום. כמות הפסולת הנמוכה ביותר נרשמה בביתר עילית ובאלעד (1.0), בכפר קאסם, באריאל, במודיעין עילית, בכרמיאל ובקלנס"ו (1.2 ק"ג בכל אחת). בלמ"ס מסבירים כי כמות הפסולת הנפגש גבוהה במיוחד באילת ובתל אביב מפני שהן מרכזי תירות ועסקים. גילו הממוצע של כלי רכב בבעלות משק בית באילת הוא 8.6 שנים, ובאבו גוש ובטירה יותר מ-9 שנים. לעומת זאת, גילו של כלי רכב ממוצע בתל אביב-יפו הוא 4.8 שנים, ובבני ברק 2.2 שנים.

לפי נתוני הלשכה, כ-21% מהילדים מקבלי קצבאות הילדים היו במשפחות שבהן חמישה ילדים או יותר. משפחות אלה מאפיינות בעיקר את הישובים החרדיים ורשויות שבהן אוכלוסייה ברווית. כך, שיעור גבוה של משפחות עם יותר מחמישה ילדים מתגורר בר בביתר עילית (66%), במודיעין וראש עיריית מעלות תרשיחא,

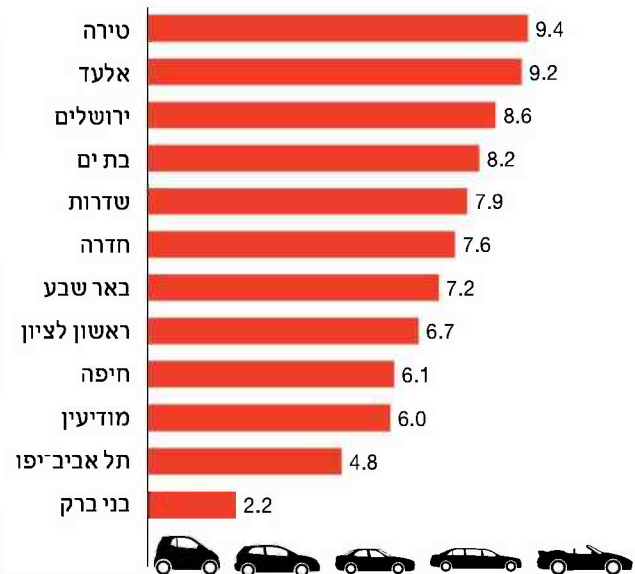
עלית (63%), ברהט (57.6%) ובבני ברק (53.5%). נתוני השכר ביישובים מראים כי השכר החודשי הממוצע לגבירים במודיעין ב-2010 היה 15.9 אלף שקל, ושל נשים 8,234 שקל. גם ברעננה ובהרצליה רמות השכר גבוהות במיוחד: 14.7 אלף שקל לגברים ברעננה ו-7,800 שקל בממוצע לנשים, ובהרצליה 12.9 אלף שקל לגברים ו-7,800 שקל לנשים. רמת השכר בחדרה ב-2010 היתה 8,500 שקל לגברים ו-5,200 שקל לנשים. השכר ביישובים הערביים והחדריים נמוך במיוחד. באלעד השכר תכרו גברים ב-2010 6,500 שקל בחודש (ברוטו) בממוצע, לעומת 4,000 שקל לנשים. באבו גוש גבירים השתכרו 5,600 שקל בחודש, לעומת 3,700 שקל לנשים. כ-40% מהמועסקים בישראל משתכרים מתחת לשכר המינימום. יו"ר מרכז השלטון המקומי וראש עיריית מעלות תרשיחא,

שכר חודשי ממוצע, נשים (בשקלים, 2010)

גיל ממוצע של מכונית פרטית (בשנים, 2011)

שלמה בוחבוט, אמר התגובה על הנתונים כי "נראה בבירור שהי שלטון המקומי מתייעל, משפר את תפקודו, מנהל את תקציבו בחוכמה ובכבוד ראש. הנתונים המספריים מוכיחים זאת. ניתן להגיד ללא עוררין כי השלטון המקומי הוא הגוף האפקטיבי, היעיל והנגיש ביותר לאזרחי ישראל. השלטון המקומי הוא המוציא לפועל של מדיניות הממשלה ומיישם אותה הלכה למעשה לתושבים. ההשקעה הרבה של הרשויות המקומיות בהתייעלות, בניצול נכון של התקציבים ובשיפור הגבייה גיי כרת בשטח, והתושבים נהנים משירותים טובים יותר."

אישוויון מוניציפלי טלי חרות-סובר יש אזור תעשייה - אין גירעון

בין יישובים עניים שלא מקבלים הכנסה מאזורי תעשייה פורחים, ליישובים שכן מקבלים. בשנים האחרונות נלחמים ראשי יישובים בצדק לחלוקה הוגנת יותר. אזור התעשייה המשגשג שהוקם על ידי החברה לפיתוח קיסריה, למשל, הוא שטח מריבה - וגם פרדס חנה ואור עקיבא הסמוכות מבקשות ליהנות מהכנסותיו. חלוקה מחודשת של ההכנסות מהשטחים הנחשקים היא אחד הפתרונות המרכזיים לסגירת פערים בין יישובים. עכשיו גם נתוני הלמ"ס מוכיחים זאת.

של הרשות גבוהות. בתל אביב-יפו, למי של, הן מהוות 87.8% מהכנסות העירייה, ביהוד 86.2% ובקריית ביאליק 85.9%. במקומות שבהם אותם שטחים חשובים חסרים, לעומת זאת, המספרים צונחים. באום אל פאחם, למשל, שמחכה כבר עשור לאישורו של אזור תעשייה, רק 30% מהי תקציב הן הכנסות עצמיות, וברהט המצב גרוע יותר. שם מיחלים לשגשוגו של אזור התעשייה המשותף שנבנה בימים אלה עם מועצה אזורית בני שמעון ומועצה מקומית להבים. לא לחינם נראית חלוקה ברורה

הבית. על פי הלמ"ס, הסתכמו תשלומי הארנונה בעיריות ב-2,760 שקל לנפש לשנה, במועצות אזוריות ב-2,552 שקל ובמועצות מקומיות ב-1,233 שקל. כל ראש רשות יודע היטב שתושב "עולה לו" פי חמישה, ולעתים פי עשרה מהסכום הנגבה. איך מכסים את הפער? בעיקר בעזרת שטחי מסחר ותעשייה. וכאן טמונה הבעיה האמיתית: ביישובים שנהי נים משטחי מסחר גדולים, וכמובן מאזורי תעשייה, שמגיבים תשלומי ארנונה מסחרית, ניתן לראות כי ההכנסות העצמיות

התקציבי של 256 הרשויות המקומיות "דק" 88 רשויות סובלות מגירעון, לעומת 103 ב-2010. האם זה קרה בגלל עודף תקצוב של הממשלה שסייע לרשויות להתאזן? כמובן שלא. בשנים האחרונות ראשי הרשויות לומדים להשתמש באופן נכון ויעיל יותר בכלים העומדים לרשותם, אלא שלא תמיד זה פשוט. מענקי האיזון שמגיעים ממשדר הפנים הם רק חלק קטן מתקציב העירייה. חלק גדול יותר (שעדיין רחוק מלכסות את ההוצאות) הם תשלומי הארנונה של משקי

« הוותיקים שבראשי הערים זוכים רים היטב את אמירתו של שלמה להט (צייץ), לשעבר ראש העיר ת"א, שלא הבין מה רע בגירעון תקציבי. "עירייה זו לא חברה", נהג לומר, "גירעון הוא חלק מהחיים". להט לא היה היחיד שהי שב ככה. במשך שנים רבות היו ראשי יישובים בטוחים שאין להם כל סיכוי - או יכולת - לנהל רשות ללא גירעון. מסיבה זו, משמחים נתוני הלמ"ס שהי תפרסמו אתמול וקובעים כי נכון ל-2011 נרשמה ירידה ריאלית של 14% בגירעון

מקור: למ"ס